

Dialogisk aktionsforskning med samskabende processer om, hvordan sang og musik kan integreres i kulturen og hverdagslivet på plejehjem

Aase Marie Ottesen

er sygeplejerske, Marte Meo terapeut, MHH, Ph.d. og ansat på Institut for Kommunikation og Psykologi, Aalborg Universitet. Forskningsinteressen er rettet mod praksis og mod hvordan der kan udvikles psykosociale metoder og kommunikative interventionsformer, der kan medvirke til, at personer med demens får et tåleligt og værdigt liv. Fokus er på relationer, kommunikative samarbejdsudfordringer, refleksionsprocesser og læring.

Abstract

The article is based on an ongoing action research project at a nursing home. Relatives, employees, and the manager are involved as co-researchers in dialogue-based and co-creative processes, where it is investigated and worked on how song and music can become an integral part of the culture and everyday life for the residents living at the nursing home.

An action research process is unfolded and put into perspective with focus on: "What co-creation can be, how it can take place and what it can contribute to". A dialogical action research approach characterizes the research and it is designed based on the research circle tradition. Methodologically, thematic analysis is used. As a result of the thematic analysis, the following significant themes are presented: 1) Dialogue provides interplay, counterplay and interaction; 2) Proximity to practice through using video and 3) Reflections "in" and "on" actions in practice.

Keywords: Dementia, co-creation, culture, action research, using song and music

Introduktion

Artiklen udfolder og perspektiverer en aktionsforskningsproces med fokus på: "Hvad samskabelse kan være, hvordan det kan foregå og hvad det kan bidrage til". Dette ud fra en værdimæssig ramme, baseret på, at deltagernes stemme inddrages og tages til indtægt på en respektfuld og ligeværdig måde.

Artiklen har udspring i et igangværende aktionsforskningsprojekt med titlen: "At mødes gennem sang og musik som en integreret del af kulturen og hverdagslivet for personer med demens på et plejehjem". Som forsker på Aalborg Universitet gennemfører jeg aktionsforskningsprojektet i samarbejde med et plejehjem, ud fra en fælles vision om at sang og musik bliver en integreret del af kulturen og hverdagslivet på plejehjemmet. Aktionsforskningsprojektet har til formål:

- At undersøge hvordan sang og musik kan blive en integreret del af kulturen og hverdagslivet på plejehjemmet
- At komme med anbefalinger og ideer til udvikling af en kultur og et hverdagsliv, hvor sang og musik indgår.

I aktionsforskningsprojektet som helhed har beboere, pårørende, medarbejdere og plejehjemsleder været involveret som medforskere i dialogbaserede og samskabende processer. Beboere har eksempelvis indgået som medforskere i aktionsforskningsprocesser med sangskrivning og idé-cafeer med henblik på at afdække deres ønsker og perspektiver på, hvad der skal til for at sang og musik bliver en integreret del af deres hverdag.

Her i artiklen afgrænses til aktionsforskningsprocesser, hvor pårørende, medarbejdere og plejehjemsleder har været involveret som medforskere.

Aktionsforskningsprojektets kontekst er, at det indgår som følgeforskning ifm. et kompetenceudviklingsprojekt, plejehjemmet gennemfører i samarbejde med Aalborg Universitet, finansieret af Sundhedsstyrelsen. Medarbejderne kompetenceudvikles, så de bliver i stand til bevidst og målrettet at bruge sang og musik til at forebygge og minimere udadreagerende adfærd i vanskelige plejesituationer og til generelt at forbedre kommunikationen, relationen og samværsformen med beboerne på plejehjemmet. Derudover indgår fokus på lydmiljø og omgivelsernes betydning. På pleje-

hjemmet bor der 28 personer og plejehjemmets medarbejdergruppe består af en plejehjemsleder og 26 medarbejdere med forskellig uddannelsesmæssig baggrund, samt en musikterapeut, der er ansat i forbindelse med projektet. Aktionsforskningsprojektet er finansieret af Alzheimer forskningsfonden.

Artiklen indledes med at introducere samskabelse og give et indblik i den forskningsmetodiske tilgang, design, datagrundlag og analysemetode. Med baggrund i en tematisk analyse præsenteres der derefter betydningsfulde tematikker, der illustrerer og perspektiverer dialog- og samskabelsesprocesser fra forskningscirkelmøder med fokus på hvordan og hvad de kan bidrage til såvel procesuelt som mht. udvikling og konkrete forandringer i praksis på plejehjem. Artiklen afsluttes med en refleksion og opsamling.

Forståelsen af samskabelse

Samskabelse er ikke et entydigt fænomen, men behandles under en række forskellige betegnelser, definitioner og forståelser (Agger og Tortzen 2015). Agger og Tortzen når i forskningsreview om samskabelse, frem til at skelne mellem to forskellige forståelser af samskabelse: 1) effektivitets- samskabelse, hvor tilgangen er præget af New Public Management paradigmet, med et formål om at kvalitetssikre, effektivisere og målrette den offentlige service; 2) demokratisk samskabelse, som udspringer af tankegangen i New Public Governance paradigmet, hvor samskabelse ses som en vej til at give civilsamfundet og borgerne en rolle som aktive parter i styring og udvikling af velfærdssamfundet. I denne forståelse er demokrati og magt centralt, eksempelvis i form af empowerment, positivt forstået som en opmærksomhed på det demokratiske potentiale i samskabelse og derudover som en kritisk opmærksomhed rettet mod de demokratiske og magtmæssige konsekvenser af samskabelse, i form af mulige rolle- og magtforskydninger mellem de involverede aktører (Agger og Tortzen 2015).

Demokratisk samskabelse vil være det grundlag, som denne artikel bygger på og hvor udgangspunktet er mikroniveauet, der omhandler samarbejde mellem borger på den ene side og offentlige organisationer på den anden side, men hvor lokalsamfund også kan inddrages (Krogstrup 2017). Mikroniveauet i aktionsforskningsprojektet er det konkrete plejehjem, nævnt ovenfor.

Mit fokus som forsker i aktionsforskningsprocessen vil være at skabe rammer for dialogbaserede og samskabende processer med potentielle relationer og dialoger imellem de deltagende pårørende, medarbejdere og leder af plejehjemmet.

Forskningstilgang og design

Der findes flere udlægnings af aktionsforskning. I dansk sammenhæng skelnes ofte mellem følgende to traditioner, der har forskellig retning og udøvelse, men begge med udspring i Lewin (1946): 1) Kritisk-utopisk tradition, der tager afsæt i kritisk teori og en optagethed af at understøtte demokrati og frigørelse. I tilgangen er der fokus på magtstrukturer, ulighed og konflikt. 2) Dialogtraditionen, der fremfor at fokusere på det konfliktfyldte er orienteret mod udvikling, læring og forandring i en lokal kontekst med afsæt i en konsensuspræget dialog (Husted og Tofteng 2012; Nielsen 2012).

Aktionsforskningsprojektet, der præsenteres her i artiklen, tager afsæt i en dialogisk aktionsforskningstilgang med inspiration fra Alrø og Hansen (2017), hvor der er indtænkt et kritisk og eksistentielt perspektiv på forandring og udvikling, med fokus på forskellighed fremfor konsensus (Alrø og Hansen 2017, 8). Dialogen forstås som: “[...] den undersøgende og undrende måde, som deltagerne forholder sig til sig selv, hinanden og til felten på i den samarbejdende deltagelse” (Alrø og Hansen 2017, 8). De samskabende processer og dialogen har en åben, undrende, nysgerrig, eksperimenterende og kritisk karakter og den præger såvel handlinger og refleksioner i og over processen.

Med afsæt i den dialogiske aktionsforskningstilgang er aktionsforskningsprocessen designet som forskningscirkler, hvor deltagerne arbejder med udgangspunkt i de ovenfor beskrevne formål med aktionsforskningen. Tankegangen og arbejdet i forskningscirkler er med inspiration fra professor Sven Persson fra Malmö Högskola (2009), der har udviklet metoden i Sverige samt fra Nanna R. Lang (2020), der igennem sammentænkning af forskningscirkeltraditionen og dialogtraditionen har udviklet en dialogisk forskningscirkelmodel.

Sammensætning af forskningscirkelgruppen er sket med tanke for den styrke det kan have i samskabelsesprocesser at inddrage forskellige aktører, med hver deres forskellige perspektiver, former for viden og erfaringer rettet mod aktionsforskningsprojektets for-

mål (Holmstrand og Härnsten 2003). I forskningscirkelgruppen har der deltaget 4 pårørende, heraf 2 fra plejehjemets beboer- og pårørenderåd og en pårørende var lokalformand i Alzheimerforeningen. Derudover deltog plejehjemsleder, musikterapeut og fem medarbejdere fra plejehjemmet.

Forskningscirkelarbejdet har foregået i en kontinuerlig cyklisk proces, i konstant bevægelse mellem undersøgelse, refleksion, at skabe forandring sammen med og i praksis, planlægning, afprøvning af handlinger og evaluering. De samskabende processer i cirkelarbejdet har været faciliteret af mig som forsker gennem dialog og refleksion, hvor intentionen var at deltagerne sammen undrer sig, udforsker, undersøger, genererer viden og læring, der kan føre til anbefalinger og forandringer rettet mod plejehjemets kultur og hverdagsliv med sang og musik som omdrejningspunkt.

Datagrundlag og metode

I artiklen indgår data fra zoom - og videooptagelser af 4 forskningscirkelmøder, der er transskriberet, udsendt og valideret af forskningscirkeldeltagerne. Derudover data fra observationer af "kultur og miljø", hvor 15 skridts-metoden er anvendt (National Health Service, England 2019; Public Participation team NHS England 2017). Fokus for observationen har været: Sang og musik som en integreret del af plejehjemets kultur og hverdagsliv. Observationerne er varetaget af en gruppe, der består af 2 pårørende fra plejehjemets beboer- og pårørenderåd, Alzheimerforeningens lokalformand, 1 medarbejder, 1 forsker fra Aarhus Universitet samt forsker, der var facilitator af observationsprocessen. Der er foretaget i alt fire observationer, hver med en varighed på 2 timer.

Her i artiklen afgrænses til at illustrere hvordan to af observationerne kommer i spil under forskningscirkelmøder. Data fra observationer af "kultur og miljø" er anvendt i forskningscirkelarbejdet som et fælles grundlag for at følge, udforske og opnå nye indsigter og viden om forandringer og udviklingstendenser i projektforløbet. Data med input og resultater fra praksisnære læringsmøder for medarbejderne samt videooptagelser af samspilssituationer med beboere og medarbejdere igennem projektperioden har ligeledes indgået i forskningscirkelarbejdet og vil sporadisk blive trukket frem i dialog-og samskabelsesprocesserne.

Med hensyn til det etiske og juridiske grundlag, så er der indhent et informeret samtykke hos deltagerne i aktionsforskningsprojek- tet. Pårørende og eksterne samarbejdspartnere har underskrevet tavshedspligterklæring. Personhenførbare data er anonymiseret.

I min bearbejdning og analyse af data har jeg metodisk anvendt tematisk analyse (Clarke og Braun 2017; Willig et al. 2017). I det følgende fremgår resultaterne af den tematiske analyse, der præ- senteres med udgangspunkt i betydningsfulde tematikker.

Resultater: Betydningsfulde tematikker og perspektiver i relation til dialogbaserede samskabelsesprocesser - Hvordan og hvad kan de bidrage til?

Med baggrund i en tematisk analyse præsenteres betydningsfulde tematikker, der illustrerer og perspektiverer dialog- og samskabel- sesprocesserne i forskningscirkelarbejdet med fokus på hvordan og hvad de kan bidrage til såvel i processer som mht. udvikling og konkrete forandringer i praksis på plejehjemmet.

Følgende tematikker præsenteres: 1) Dialog giver medspil, mod- spil og samspil; 2) Praksisnærhed gennem brug af video og 3) Re- fleksioner *i* og *over* handlinger i praksis.

Dialog giver medspil, modspil og samspil

Ved første forskningscirkelmøde indgik data fra 1. Kultur- og miljø observation og resultater fra praksisnære læringsmøder for medar- bejderne, hvor der havde været fokus på lyd miljø, plejehjemmets kultur og på hvordan nå målet om, at sang og musik bliver en inte- greret del af kulturen og hverdagslivet på plejehjemmet.

Ved analysen heraf blev der bl.a. afdækket følgende opmærk- somhedspunkter: 1) Der blev ikke observeret, at sang og musik ind- gik i samspillet mellem beboer(e) og medarbejder(e). Der blev ikke spillet musik eller sunget. Der var generende og forstyrrende lyde f.eks. fra emhætte, opvaskemaskine, TV, vaskerum og kontorer og 2) Der blev kun observeret få beboere/ingen beboere i fællesarea- lerne. Hvad er beboerne beskæftiget med?

I dialogen og analysen af disse data blev der fundet mange lig- heds punkter mellem data, f.eks. udtrykt således af repræsentanten fra Alzheimerforeningen: "... jeg synes, at det personale er nået frem til, det læner sig meget op ad det som vi sagde som observati-

onsgruppe og det synes jeg da er positivt... Og så det der med støj... man kunne godt have nogle regler...".

Plejhjemslederen bidrager således: "Ja de ser lidt de samme ting, som vi måske skal til at kikke på, om vi kan gøre noget ved – eller er ved at kikke på – f.eks. det med lyd miljø".

Dialogen fortsættes - en medarbejder udtrykker: "Det er slående så enige vi er. Det giver os et rigtig godt ståsted...".

Dialogerne er her kendetegnet ved en fælleshed og en lighed i synspunkter, der virker bekræftende – herunder også lederen, der positionerer sig ved at være åben og udtrykker parathed til at gå i gang med ændringer.

Der udveksles videre med fokus på lyd miljø, indtil en pårørende udtrykker: "Der var meget fokus på, at der ikke skete nogen aktiviteter... der behøver jo ikke altid at være de store aktiviteter". Jf. Bakhtin (1981) eksisterer der i en person mange stemmer samtidig og de kan være modsatrettede. I den pårørendes udsagn ser jeg, at der er to forskellige stemmer eller diskurser – og der er en spænding imellem dem - først en personlig styringsdiskurs, der peger dialogen i en anden retning og som måske også kan have en iboende kritik. Dernæst en samarbejdsdiskurs. Ifølge Bakhtin (1981) orienterer ordet sig i en levende dialog mod et fremtidigt svarord – et respons. Svarordet er af afgørende betydning for den dialogiske proces og den dialogiske forståelse. Mangel på svarord er ubehageligt for mennesket, hvilket hænger sammen med, at respons er forudsætning for etablering af en aktiv forståelse, der vokser frem gennem en meningsmæssig interaktion – mellem mindst to personer/positioner eller to stemmer – begge aktive i dialogen og med hver deres meninger og overbevisninger (Bakhtin 1981; Wichmand et al. 2018, 147)

En medarbejder går ind i dialogen og responderer med to forskellige stemmer – først en samarbejdsdiskurs, idet hun siger: "Jeg siger tusind tak for alle de gode input. Jeg synes der er masser vi virkelig kan bruge... noget af det arbejder vi jo allerede med...". Dernæst en styringsdiskurs, der bygger på ændring og ønsket om at give viden videre, hvor hun siger: "... jeg synes et udviklingspunkt kunne være – i forhold til at der ... ikke rigtig blev observeret, at musik og sang blev brugt - at vi får videreformidlet, at det jo er meget andet end lige at høre noget musik og synge i fællesarea-

let. Det sker inde hos beboerne, når vi hjælper dem med den personlige pleje”.

Ytringerne imellem den pårørende og medarbejderen står over for hinanden i et særligt meningsmæssigt forhold, som Bakhtin kalder for dialogisk relation (Bakhtin 1995). Ifølge Bakhtin er det i spændingerne mellem stemmerne, at muligheden for forandringer ligger. Uden spændinger er der ikke grundlag for at skabe nye betydninger, blive udfordret eller få nye perspektiver. Spændinger danner dermed grundlaget for at læring og forandring kan finde sted (Wichmand et al. 2018, 147)

En pårørende fortsætter dialogprocessen således: “Det ville være dejligt også at kunne se klip med brug af musik. Jeg er ikke i tvivl om, at I alle er godt i gang med det”. Her kommer der et nyt udspil, en ide frem og samtidig en anerkendende ytring adresseret til medarbejderne.

Ud fra ønsket om, at jeg som forsker i samskabelsesprocesserne får skabt mulighed for et flerstemmigt rum, må jeg være opmærksom på, hvilke stemmer, der kommer til udtryk, hvordan de bliver hørt og modtaget samt hvilket respons og hvilken betydning de tillægges.

Ovenstående ser jeg som eksempler på dialog, som Alrø et al. (2017) i dialogisk aktionsforskning beskriver som en særlig kommunikationsform og en relationsmåde som betyder, at dialog ikke er det samme som at føre en almindelig samtale, hvor der f.eks. kan debatteres eller diskuteres. Dialog giver medspil og samspil. Relationsmåden omfatter et relationelt ligeværd, hvor alles bidrag og perspektiver ses som væsentlige og betydningskabende for processen.

Til trods for, at den dialogiske aktionsforsknings deltagelsesmetoder fremmer demokratisk vidensproduktion, ser jeg, at der kan være en risiko for magtfordrejning (Gaventa og Cornwell 2008) og ulige magtforhold (Brydon-Miller 2008, 207). Den dialogiske kontekst er dermed ikke et magtfrit rum, hvilket jeg som forsker og facilitator af samskabelsesprocesserne konstant må forholde mig reflektivt til. Hos de deltagende pårørende kan der måske ligge en iboende frygt for repressalier rettet mod ens kære på plejehjemmet, hvis man forholder sig kritisk til forhold på plejehjemmet, f.eks. manglende aktiviteter. Kritik fra pårørende og diskussioner imellem pårørende og medarbejdere giver ofte anledning til konflikter i samarbejdet (FOA Kampagne og Analyse 2017; Schmidt 2020).

Praksisnærhed gennem brug af video

Som nævnt ovenfor tilkendegav en pårørende ved forskningscirkelmøde, at det kunne være godt at se videoklip om brug af sang og musik hos beboerne. Forslaget blev hørt og efterkommet af mig som forsker ved det følgende forskningscirkelmøde. Den pårørende fik dermed "stemme" ind i samskabelsesprocessen, hvilket kan medvirke til at fremme den pårørendes empowerment som medforsker og bidragsyder i processen (Bilfeldt og Andersen 2014, 29).

Som forsker havde jeg udvalgt videoeksempler fra medarbejdernes samspil med beboerne. Videoklip jeg tidligere havde brugt ved læringsmøderne for medarbejderne. Videoklippene gav mulighed for en dialog, hvor vi så og udvekslede om de musiske elementer, som f.eks. toneleje, stemmeføring og tempo, medarbejderen benyttede sig af i samspillet med beboerne samt hvilken positiv indvirkning det havde på relationen. Dialogen og refleksionerne blev meget konkrete, nærværende og praksisnære (Davidsen og Kjær 2018), med mulighed for at inddrage både visuelle, auditive, kognitive og følelsesmæssige indtryk (Alrøe og Kristiansen 1997). Videoklippene gjorde indtryk på de pårørende; f.eks. udtrykt således: "Det er fantastisk at se de klip, at det kan fungere på den måde - de dementes udtryk - i øjnene, munden og glæden ved at der bliver sunget for en" og "Det var utrolig skønt og se... Det gør en glad helt ind i kroppen. Men også rart at se det der "en til en". Det er jo guld værd... Man kan virkelig se, at det har stor betydning".

Udmeldingerne fra de pårørende affødte, at en medarbejder åbnede op for hendes overvejelser og oplevelser i forhold til at lære at bruge musikken målrettet hos beboerne. Medarbejderen udtrykte: "... det her vi skal lære som personale, det er at musik, det er utrolig mange ting. Det er mere personligt - både er det personligt for mig, men det er også personligt for den borger, jeg skal ind til. Så det er nogen helt andre ting end de der aktiviteter for det er mere "en til en" - og det kræver også sin mand ... at synge med folk... Jeg tror det er mere personligt, at vi skal lære hvad musikken kan bruges til i det her projekt". Medarbejderen bringer sig selv i spil - hun vover mødet og tør udlevere sig selv i dialogen. Løgstrup beskriver det således, at man i samtalen udleverer sig selv og at der i tiltalen stilles en bestemt fordring til den anden - til at tage imod én. Det Løgstrup benævner en etisk fordring (Løgstrup 1991, 24). Det kunne tyde på, at medarbejderen oplever det fælles rum som trygt

at være i og at hun har tillid til de øvrige i forskningscirklen. Hendes stemme blev hørt. Som respons siger en pårørende: "Det der med "samspil en til en". Det synes jeg da, at det er noget af det der snart er allervigtigst ... at arbejde videre på... Det betyder da virkelig, at beboeren mærker, at jeg betyder noget og at de har tid til mig, de holder af mig, de giver mig noget... det er da noget der virkelig har betydning for alle".

Disse dialoger dannede baggrund for, at vi ved forskningscirkelmødet nåede frem til anbefalinger om, at der fremadrettet blev arbejdet med fire fokusområder, hvoraf "en til en" samspil indgik med høj prioritet.

Refleksioner i og over handlinger i praksis

Ved 4. forskningscirkelmøde blev data fra 2. Kultur og Miljø-observation præsenteret. Den fælles analyse fik meget fokus på observationer om måltidssituationen, idet plejehjemsleder indledte med overvejslen: "Jeg synes det er interessant, hvor mange der sidder med ved bordet af medarbejdere - er det nødvendigt, at der sidder tre? - hvis behov er det? Det er jo noget vi har haft oppe tidligere med, at der skal være en der er værtinde... Det er noget af det vi godt kan få øje på igen". En pårørende supplerer: "I den ene afdeling fungerede det godt med, at der var en der styrede... det gjorde at beboerne kom mere med, end det var personalet der snakkede sammen".

Dialogen fortsættes således af en medarbejder: "Man kommer måske også nemt til at sidde og snakke som personale, hvis der sidder flere sammen". En anden medarbejder: "... Hvis vi som personale sidder og har en samtale, kan det jo få dem (beboerne) til at bryde ind og fortælle noget - ligesom musik også kan. Det kan vække et eller andet, når vi fortæller om et eller andet derhjemme med vores børn - så det er jo ikke kun skidt det her personalesnak henover bordet...". En medarbejder tilkendegiver: "Men det kunne du vel ligeså godt fortælle om, hvis du sad der selv - det med børn - og inddrage beboerne - det behøver man vel ikke at være to til". Plejehjemsleder: "Det viser, at det er en meget professionel opgave at være måltidsværtinde... Det er en kompleks opgave at få det til at blive en god oplevelse for alle beboere...".

Dialogerne viser, at medarbejderne og plejehjemsleder reflekterede sammen og fik italesat deres forskellige faglige overvejsler og

praksis. Relateres dialogen til Schön (2001) ses, at der er forskellige forståelser af praksis. Ud fra deres forskellige forståelser, viden, perspektiver og positioner sker der en gensidig udveksling og refleksion-i-handling samt refleksion-over-handling (Schön 2001). Ifølge Wenger (2004) foregår der også en form for meningsforhandling. Der er både tale om harmoni, loyalitet og fredelig sameksistens, men samtidig er der også konfliktstof og spændinger implicit i dialogerne.

Som facilitator af de samskabende processer er det vigtigt, at jeg er opmærksom på de magtforhold og positioner, der er på spil i dialogerne, og om der er en tendens til, at de forskellige stemmer åbner op for en mangfoldighed eller det modsatte i samskabelsesprocesserne.

Ved forskningscirkelmødet nåede vi frem til yderligere fire opmærksomhedspunkter, som illustrerer, at der var sket en positiv udvikling og forandring i forhold til at nå målet med projektet. Afslutningsvis vil jeg fremhæve to af disse væsentlige resultater: 1) Der var sket ændringer i medarbejdernes tilgang; f.eks. i medarbejdernes stemmeleje og måde at være sammen med beboerne på og 2) Musikken blev hørt i alle afdelinger, f.eks. i forbindelse med træning, hvor der blev cyklet. I to afdelinger blev der spillet musik i fællesarealerne.

Refleksioner og opsamling

I artiklen er det forsøgt at udfolde, perspektivere og give et ultrakort situationsbillede af: "Hvad samskabelse kan være, hvordan det kan foregå og hvad det kan bidrage til" i dialogisk aktionsforskning med pårørende, medarbejdere og plejehjemsleder som medforskere.

Igennem en tematisk analyse er der afdækket tre betydningsfulde tematikker og perspektiver, der til sammen illustrerer, hvordan viden og forandringstiltag kan samskabes i dialogprocesser. Et af de betydningsfulde temaer giver et bud på en samskabelsesmetode byggende på brug af video som en øjenåbner i fælles refleksionsprocesser - her i artiklen rettet mod betydningen af hvad brug af sang, musik og musiske elementer kan tilføre relationen mellem medarbejdere og beboere på plejehjem.

Igennem forskningscirkelmøderne og de samskabende dialogprocesser er det tydeliggjort, at der er under aktionsforskningspro-

jektet, er sket en udvikling og forandring henimod, at sang og musik bliver en integreret del af kulturen på plejehjemmet.

Som forsker ser jeg det som vigtigt og som en udfordring, i dialog og samskabelse, at kunne praktisere en processuel lydhørhed over for det, der sker i processerne (Billund 2016); dvs. kunne praktisere lytning og refleksion både indad i forhold til mig selv og udad i relationen til deltagerne.

Ifølge Alrø et al. (2017) ser jeg det ligeledes som betydningsfuldt at praktisere kommunikation på en måde, der bidrager til en tillidsfuld relation, som anerkender og respekterer deltagerens forskelligheder samt åbner op for, at dialog også indbefatter, at man ikke behøver at være eller opnå enighed. Dertil kommer en bevidsthed om som forsker og facilitator, at uanset hvor åbent, interesseret og ligeværdigt vi forsøger at møde hinanden i de dialogiske samskabelsesprocesser, så vil der altid være magtforhold til stede i den dialogiske relation.

Hvad der sker i dialogiske – og samskabende processer er uforudsigeligt og det er vigtigt at kunne håndtere denne usikkerhed som forsker og ikke mindst sikre de etiske fordringer og ansvar der er knyttet hertil. Afsluttende betyder det, at "Som forsker i det praktiske felt forutsettes det, at man ser godt, hører godt og at man tænker seg om" (Hummelvoll 2010, 20).

Referencer

- Agger, Annika og Anne Tortzen. 2015. *Forskningsreview om samskabelse*. Roskilde: Roskilde Universitetscenter.
- Alrø, Helle, og Finn. T. Hansen, (red.) 2017. *Dialogisk aktionsforskning: i et praksisnært perspektiv*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Alrø, Helle, Lise Billund, Poul. N. Dahl, og Katrine Schumann. 2017. "Praktikernes stemmer i dialogisk aktionsforskning". I *Dialogisk Aktionsforskning i et Praksisnært Perspektiv*, redigeret af Helle Alrø og Finn T. Hansen, 269-301. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Alrø, Helle, og Marianne Kristiansen. 1997. "Mediet er ikke budskabet - Video i observation af interpersonel kommunikation". I *Videoobservation*, redigeret af Helle Alrø og Lone Dirckinck Holmfeld, 73-99. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

- Bakhtin, Mikhail. 1981. *The dialogic imagination*, edited by Michael Holquist. Translated by Caryl Emerson and Michael Holquist. Austin: University of Texas Press.
- Bakhtin, Mikhail. 1995. "Teksten som problem i lingvistisk, filologi og andre humanistiske videnskaber: Forsøg på en filosofisk analyse." Oversat af Nina Møller Andersen og Svetlana Klimentko. *Kultur & Klasse* 23 (79): 43-69. <https://doi.org/10.7146/kok.v23i79.20720>
- Bilfeldt, Annette, og John Andersen. 2014. "Social innovation og aktionsforskning – eksempler fra Plejehjemsområdet og Biblioteker som medborgercentre." I *Rettigheder, empowerment og læring*, redigeret af Annette Bilfeldt, Iben Jensen og John Andersen, 15-41. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Billund, Lise. 2016. "Arbejde og samarbejde i tvangsbarne relationer: Et relationsteoretisk perspektiv på fængselsbetjentfaget." Ph.d. afhandling. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Brydon-Miller, Mary. 2008. "Ethics and Action Research: Deepening our Commitment to Principles of Social Justice and Redefining Systems of Democratic Practice." In *The Sage handbook of action research: Participative inquiry and practice* (2nd edition), edited by Peter Reason and Hilary Bradbury, 199-210. London: Sage Publications.
- Clarke, Victoria, and Virginia Braun. 2017. "Thematic analysis." *The Journal of Positive Psychology* 12 (3): 297-298. <https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1262613>
- Davidsen, Jacob, og Malene Kjær. 2018. *Videoanalyse af social interaktion*. Frederiksberg C: Samfundslitteratur.
- FOA Kampagne og Analyse. 2017. *Samarbejde med pårørende*. Notat udarbejdet af FOA 2017.
- Holmstrand, Lars. S. E., og Gunilla Härnsten. 2003. *Förutsättningar för forskningscirklar i skolan: En kritisk granskning*. Sweden: Myn-digheten för skolutveckling.
- Gaventa, John, and Andrea Cornwall. 2008. "Power and knowledge." In *The Sage handbook of action research: Participative inquiry and practice* (2nd edition), edited by Peter Reason and Hilary Bradbury, 121-137. London: Sage Publications.
- Husted, Mia, og Ditte Tofteng. 2012. "Arbejdsliv og aktionsforskning." I *Aktionsforskning: En grundbog*, redigeret af Gitte Duus,

- Mia Husted, Karin Kildedal, Erik Laursen og Ditte Tofteng, 61-79. Frederiksberg C: Samfundslitteratur.
- Krogstrup, Hanne Kathrine, (red.) 2017. *Samskabelse og capacity building i den offentlige sektor*. København: Hans Reitzel Forlag.
- Lang, Nanna Ruengkratok. 2020. "Samskabelse i en dialogisk forskningscirkel-udvikling af kommunikative kvaliteter i en sundhedsfaglig kontekst." I *Aktionsforskning i sundhedsvæsenet-idéer til kommunikative og innovative forandringer i en sundhedsfaglig praksis*, redigeret af Susanne Winther og Ditte Høgsgaard, 62-90. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Lewin, Kurt. 1946. "Action research and minority problems." *Journal of Social Issues* 2 (4): 34-46. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1946.tb02295.x>
- National Health Service, England. 2019. *15 Steps Challenge*. Hentet fra internettet 29.09.21: <https://www.england.nhs.uk/participation/resources/15-steps-challenge/>.
- Nielsen, Kurt Aagaard. 2012. "Aktionsforskningens historie - På vej til et refleksivt akademisk selskab." I *Aktionsforskning: En grundbog*, redigeret af Gitte Duus, Mia Husted, Karin Kildedal, Erik Laursen og Ditte Tofteng, 19-36. Frederiksberg C: Samfundslitteratur.
- Public Participation team NHS England. 2017. *The 15 steps challenge: Quality from a patient's perspective; a mental health toolkit*. Publications Gateway Reference: 07421.
- Ottesen, Aase Marie. 2019. "Involverende forskning: Sang og musik i demensrehabilitering." *Tidsskriftet Gerontologi* 35 (1): 16-21.
- Persson, Sven. 2009. *Forskningscirkler-en vägledning: en metodbok*. Malmö: Resurscentrum för mångfaldens skola.
- Reason, Peter, and Hilary Bradbury. 2013. (Eds.). *The SAGE Handbook of Action Research: Participative Inquiry and Practice*. London: SAGE Publications Ltd.
- Schön, Donald. A. 2001. *Den reflekterende praktiker: Hvordan professionelle tænker, når de arbejder*. Århus: Klim.
- Schmidt, Malin. 2020. "Konflikter med pårørende i ældreplejen – sådan undgår du dem." *Fagbladet FOA*, 11. juni 2020. Downloaded 05.10.21 fra: <https://www.fagbladetfoa.dk/Artikler/2020/06/09/Konflikter-med-paarørende-i-aeldreplejen-saadan-undgaar-du-dem>

- Wenger, Etienne. 2004. *Praksisfællesskaber: Læring, mening og identitet*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Wichmand, Mette, Birgitte Ravn Olesen, og Louise Philips. 2018. "Dialogisk evaluering som metode til samskabelse i et produktionsteam." I *Dialog og Samskabelse: En reflektiv tilgang*, redigeret af Birgitte Ravn Olesen, Louise Philips og Tine Rosenthal Johansen, 141-164. København: Akademisk Forlag.
- Willig, Carla, Wendy S. Rogers, Garrith Terry, Nikki Hayfield, Victoria Clarke, and Virginia Braun. 2017. "Thematic Analysis". In *The SAGE Handbook of Qualitative Research in Psychology*, edited by Carla Willig and Wendy Rogers, 17-36. London: SAGE Publications Ltd.

